

Landschapspark Folsgare

versterking van het landschap tussen dorp en stad

Landschapspark Folsgare

versterking van het landschap tussen dorp en stad

Atelier Fryslân

werkplaats voor ruimtelijke kwaliteit

(1) Inleiding	6
(2) Analyse	8
(3) Visie: een landschappelijk raamwerk	30
(4) Bewonersinbreng	48
(5) Aanbevelingen	52
(6) Colofon	54

(1) Inleiding

Aanleiding

Folsgare is een dorp met ongeveer 340 inwoners en ligt ten westen van Sneek. Door de omlegging van de A7 langs de zuidrand van Sneek is deze snelweg dichterbij het dorp komen te liggen. Ten noorden van de nieuwe weg ligt het bestaande bedrijventerrein Hemmen 1 en wordt momenteel de Hemmen 2 gerealiseerd. Daarnaast zijn er plannen om ook ten zuiden van de A7 op termijn een nieuwe bedrijventerrein te realiseren: de Hemmen 3.

Aan het dorp Folsgare is toegezegd dat er ter compensatie van de aanleg van snelweg en het nieuwe bedrijventerrein een “bufferzone” wordt gerealiseerd tussen het dorp en de Hemmen. Aan Atelier Fryslân is door de gemeenten Wymbritseradiel en Sneek gevraagd met de bewoners mee te denken over een mogelijke inrichting van dit gebied.

6

Werkwijze

Atelier Fryslân heeft een eerste verkenning van het gebied gemaakt en op basis daarvan is een workshop met ambtenaren van beide gemeenten en de provincie gehouden. Op basis van de uitkomsten daarvan is verder gewerkt aan het ontwikkelen van een visie op het gebied. De resultaten hiervan zijn op 1 december 2009 tijdens een bewonersavond in Folsgare voorgelegd aan de inwoners. Samen met hen is vervolgens geschetst en nagedacht over mogelijke ontwikkelingen in het gebied tussen dorp en Sneek. De resultaten van deze sessie zijn meegenomen in dit advies.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 start met een analyse, hierin wordt een beknopte historische ontwikkeling geduid en de belangrijkste structuurdragers benoemd. In Hoofdstuk 3 wordt een visie op het gebied gepresenteerd. In Hoofdstuk 4 komt de inbreng van de bewoners aan bod. Afgesloten wordt met een aantal aanbevelingen.

Essentie

In dit advies wordt ingezet op de ontwikkeling van een robuust landschappelijk raamwerk als basis voor toekomstige ontwikkelingen. Het robuuste raamwerk is gebaseerd en geïnspireerd op het historische landschapspatroon en vormgegeven als landschapspark. Het parkgebied is optimaal toegankelijk gemaakt voor fietsers, voetgangers en bootjes; Folsgare komt aan de Geeuw te liggen. Binnen het landschappelijke raamwerk kunnen nieuwe gebruiksfuncties een plek vinden. Het dorp Folsgare en de stad Sneek kunnen daardoor elk een eigen gezicht krijgen aan het parkgebied. Hoe en wanneer zal de toekomst bepalen.

Voor Folsgare zijn in deze studie, in samenspraak met de bewoners, concrete voorstellen gemaakt. Binnen het landschappelijk raamwerk zijn voor de stad Sneek duidelijke randvoorwaarden voor ontwikkeling geschetst, waarbij het uitzicht vanaf de A7 op het nationale landschap Zuidwest Fryslân een belangrijke kwaliteit is. De Hemmen 3 zal in die zin zeer beperkt van omvang kunnen en moeten zijn. Essentieel is dat het landschap door de ontwikkeling van het robuuste raamwerk aan kracht wint en optimaal is voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen.

Status

Atelier Fryslân is een werkplaats voor ruimtelijke kwaliteit. Het Atelier geeft gevraagd en ongevraagd advies. In dit geval betreft het een gevraagd advies met als aanvragers de gemeenten Wymbritseradiel en Sneek. Het is een onafhankelijk advies; de verantwoordelijkheid voor de inhoud ervan ligt bij het Atelier.

*Peter de Ruyter, landschapsarchitect
leider Atelier Fryslân*

(2) Analyse

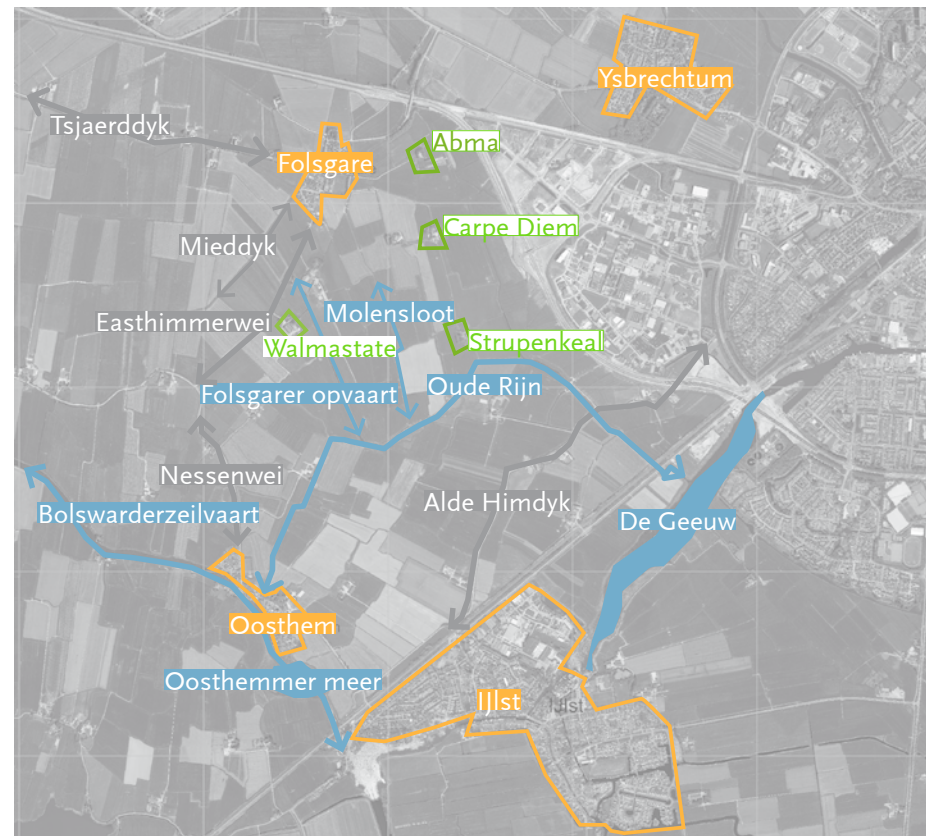
- 8 Gestart wordt met een landschappelijke analyse van het gebied rondom het dorp Folgsgare. Daarbij wordt de ruime omgeving van het dorp in ogenschouw genomen. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de ontstaansgeschiedenis van de plek en worden de belangrijkste landschappelijke structuurdragers in beeld gebracht. De belangrijkste kwaliteiten en knelpunten worden vervolgens op een rij gezet als opmaat voor de visie.

Ligging

Het plangebied ligt tussen de kernen Folsgare, Oosthem, het stadje IJlst en de rand van Sneek. De nieuwe A7 en het industrieterrein de Hemmen vormen de begrenzing van het gebied aan de noordoostzijde.

Toponiemen

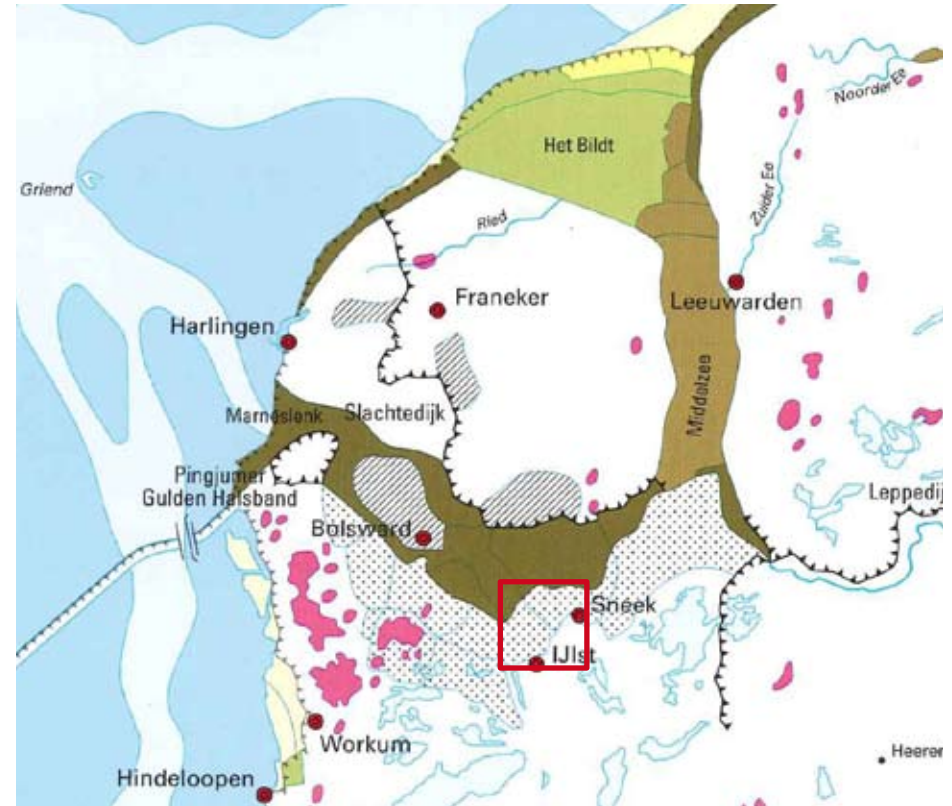
Water, dijken en erven zijn belangrijke naamgevers in het gebied. Op bovenstaande kaart zijn de belangrijkste toponiemen in het gebied weergegeven die in het vervolg van het verhaal een rol zullen spelen.

10

De Middelzee

De locatie ligt aan de rand van de voormalige Middelzee. Voordat de bedijkingen van het landschap vorm kregen stond deze watervlakte in open verbinding met de Waddenzee. Het omliggende landschap ontstond onder invloed van de zee en overstromde dikwijls. Nederzettingen werden daarom op terpen (rode stippen op de kaart) aangelegd om droge voeten te houden.

De Middelzee bedijk

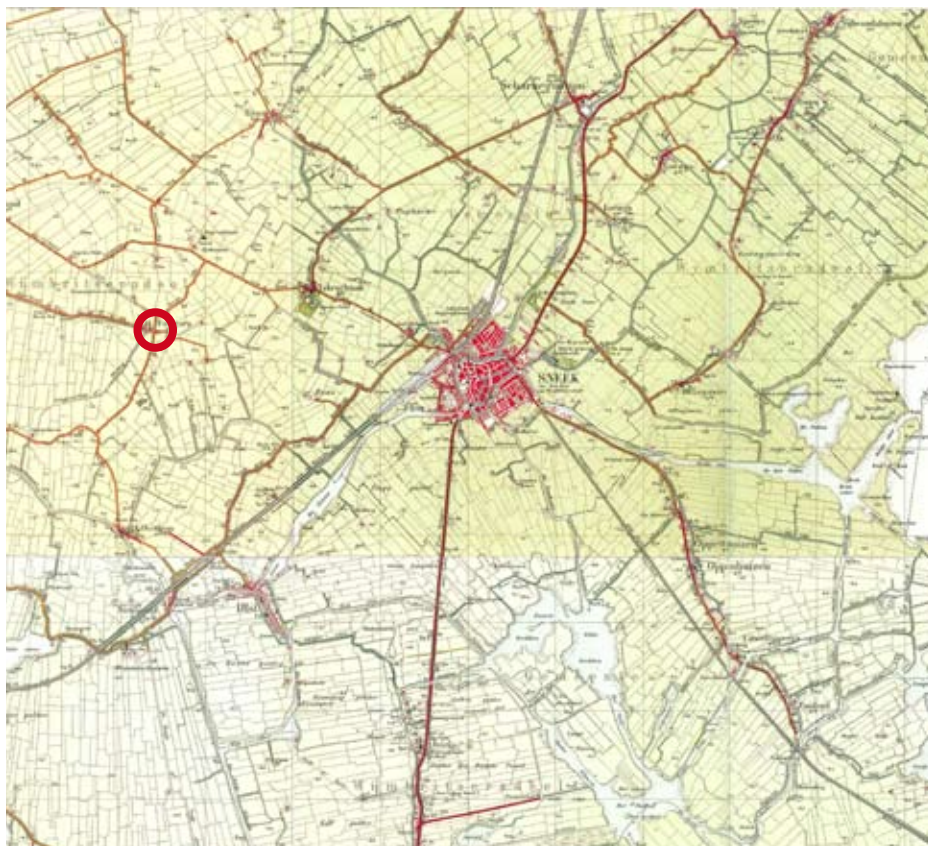
Na verloop van tijd verlandt de Middelzee, slibt dicht en wordt vervolgens ingepolderd. Vanaf ongeveer het jaar 1000-1200 worden hiertoe de eerste gebieden (donkere kleur), waaronder die ten noorden van Sneek, ingedijkt. Ten zuiden van deze oude indijkingen liggen de zogenaamde 'hempolders' (stippels op de kaart).

De Hempolders

Folsgare ligt precies op de rand van de voormalige Middelzee. Deze oude zeearm vervulde een belangrijke functie in de afwatering van het achtergelegen gebied. Door dichtslibbing en bedijking van de Middelzee onstonden er dan ook problemen met de afvoer van het water. Dit werd ondervangen door het maken van polders (de hempolders) waarbij het overtollige water via windmolens werd uitgedompt.

Via afvoerkanaaltjes, omgeven door kades, werd het water afgevoerd, maar nu in omgekeerde richting; naar het merengebied. Deze 'opvaarten' vervulden tevens een functie in de ontsluiting van het gebied dat lange tijd vooral via het water ontsloten is geweest. De boerderijen zijn dan ook veelal aan het uiteinde van deze opvaarten gesitueerd. Opvaarten en dijken (hemdyken) vormen karakteristieke elementen van de Hempolders.

Situatie Sneek e.o. 1900

Het kaartbeeld van omstreek 1900 van de omgeving van Sneek laat een compacte stad temidden van een open agrarisch landschap zien. Een landschap dat een grillige structuur kent van waterlopen, dijken en verkavelingspatronen. Dijken, wegen, waterlopen en spoor verbinden de stad met de omgeving. Verspreid in de omgeving liggen tal van kleine dorpen zoals Folsigare.

rijkswegenplan 1932

rijkswegenplan 1948

rijkswegenplan 1958

rijkswegenplan 1979

Aanleg snelweg A7

Een belangrijk moment in de ontwikkeling van Sneek is de aanleg van de A7, begin jaren zeventig. Ter hoogte van Sneek wordt de verbinding in eerste instantie vormgegeven als een rondweg met 2x2 rijbanen en krijgt hier de naam N7.

Situatie Sneek e.o. 2000

Het kaartbeeld van omstreeks 2000 laat een forse groei van Sneek zien. Woonwijken en bedrijventereinen zijn rondom de oude kern ontwikkeld. De bedrijvigheid concentreert zich voornamelijk in de zone lang de A7/N7. Dorpen als Skearnegoutum en Toppenhuizen zijn deel uit gaan maken van het stedelijk gebied van Sneek. Folsgeare ligt nog steeds duidelijk op afstand.

Huidige situatie Sneek e.o.

Het huidige beeld laat een verdere groei van Sneek zien. De N7 is opgewaardeerd tot A7 en loopt ten zuiden van het industrieterrein de Hemmen. De Hemmen 2 is in aanleg. Daarmee is het stedelijk gebied dichterbij het dorp Folsgeare komen te liggen.

Kaartvergelijking studiegebied 1900 - 2009

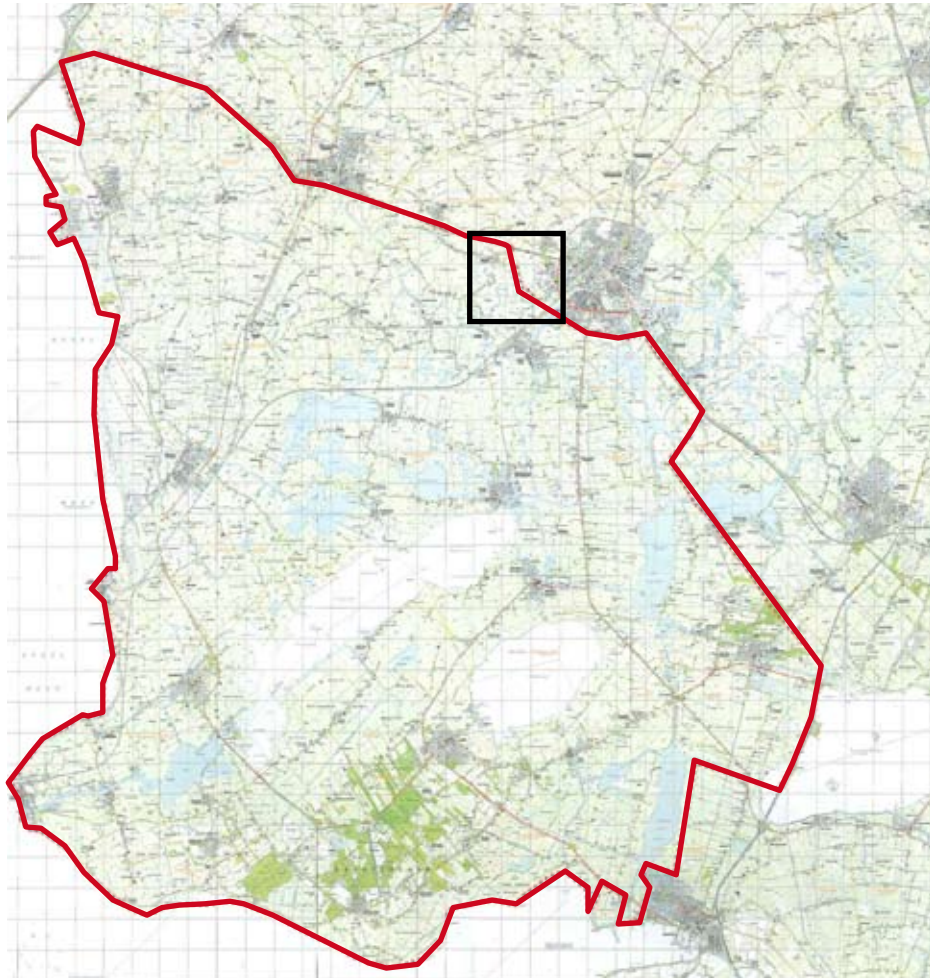
Wanneer we inzoomen op het plangebied dan valt op dat, ondanks de grote veranderingen in de directe omgeving, er in de huidige situatie toch ook nog veel te herkennen valt van het historische beeld.

Sneek is weliswaar fors gegroeid, ook IJlst is uitgedijd, maar Folsgare is een kleine kern gebleven, met de dijk als belangrijkste structuurdrager. Ook in de omgeving van het dorp spelen de dijken nog steeds een belangrijke rol: ze vormen de verbindende schakel met de omliggende kernen en dorpen.

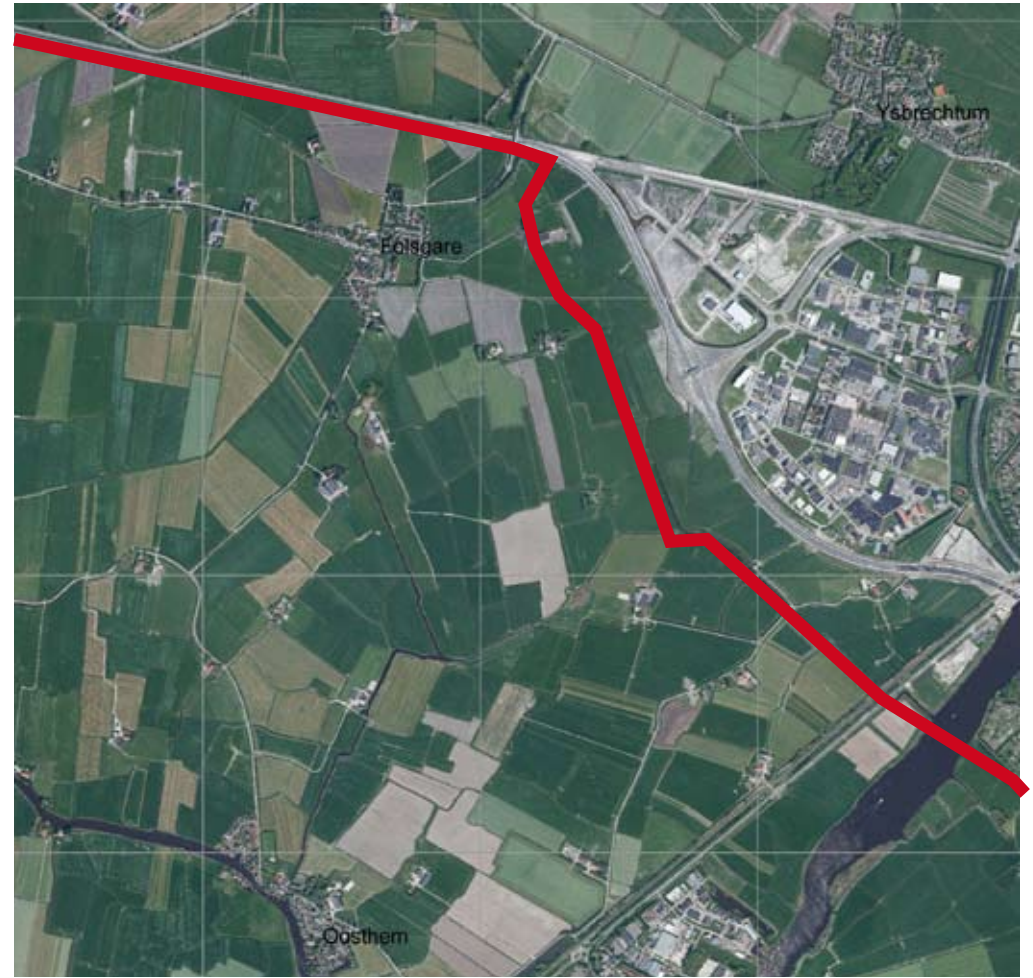
De waterstructuur is voor een belangrijk deel nog herkenbaar. Wel zijn er opvaarten verdwenen en is de Oude Rijn als waterstructuur minder nadrukkelijk in het landschap aanwezig.

De verkavelingspatronen zijn hier en daar grover geworden, maar laten desalniettemin nog steeds een gevarieerd en grillig beeld zien, met herkenbare verschillen tussen bijvoorbeeld de oude Middelzee en de hempolders.

Begrenzing Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Begrenzing Nationaal Landschap tussen Folszare en Sneek

Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân

Het plangebied maakt grotendeels deel uit van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân.

De Nationale Landschappen zijn een voortvloeiSEL van de Nota Ruimte (2006) waarin het rijk aangeeft de bijzondere kwaliteiten van het landschap te willen behouden en verder te ontwikkelen. De twintig Nationale Landschappen die nu zijn aangewezen fungeren als de 'visitkaartjes' van het Nederlandse platteland. Ze hebben elk een unieke combinatie van cultuurhistorische en natuurlijke elementen en vertellen daarmee het verhaal van het Nederlandse landschap.

De status 'Nationaal Landschap' houdt in dat de overheid extra aandacht geeft aan deze gebieden en dat er extra financiële middelen worden vrijgemaakt. Met dit geld kunnen de zogenoemde kernkwaliteiten van Nationale Landschappen worden behouden en versterkt, en kunnen de gebieden nog aantrekkelijker worden gemaakt voor recreatie.

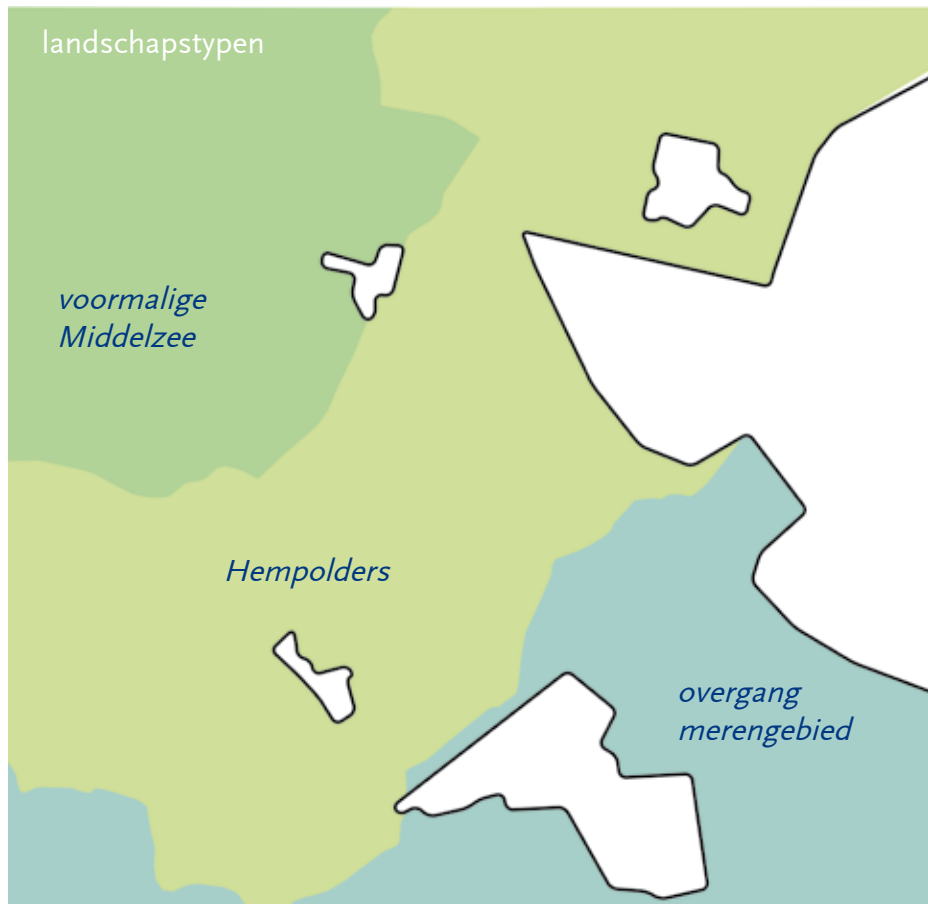

Karakteristiek Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân:

“(…)Ten zuiden van Sneek ligt het merendeel van de Friese Meren, waarvan de Fluessen en het Slotermeer tot de grootste horen. Eromheen liggen ook weer de veenweides die we van andere delen van Nederland kennen. Maar waar het Hollands-Utrechts veenweidegebied zich kenmerkt door langgerekte kavels, hebben ze hier een onregelmatige blokstructuur. Het gebied is vrijwel geheel in landbouwkundig gebruik. Temidden van het uitgestrekte kleiweidegebied duiken regelmatig boerderijen op, veelal gebouwd op een terp, want tot halverwege de middeleeuwen staken de Middelzee en de Marne – beide ‘uitlopers’ van de Waddenzee – ver Fryslân in, tot waar nu Sneek en Bolsward liggen. Overstromingen van het laaggelegen land kwamen dan ook regelmatig voor. Langs de randen van de Middelzee werden daarom zogenaamde Hemdijken opgeworpen om hoog binnenwater te keren. De dijken langs die oude zeegaten zijn nog in het landschap terug te vinden.

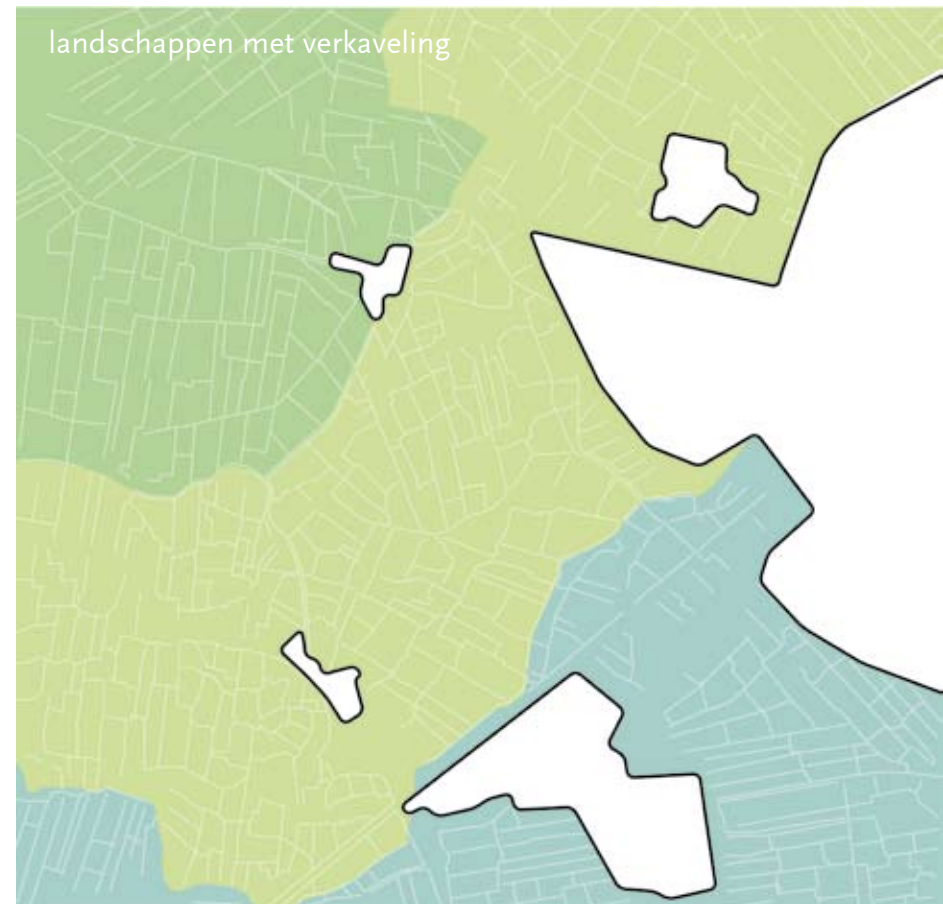
De dorpen en stadjes die veelal in de middeleeuwen zijn ontstaan, zijn bijna allemaal op het water gericht en door een stelsel van (trek)vaarten met elkaar verbonden. Pas veel later werd zuidwest Fryslân door wegen ontsloten. Slechts een enkele vaarweg is later gedempt en vervangen door een verharde weg. Voorbeelden van zulke nederzettingen zijn Balk, met zijn raadhuis uit 1615, IJlst, met zijn ‘overtuinen’ aan de gracht, en de Zuiderzeestad Stavoren, de oudste stad van Fryslân. (...)”

(bron: www.nationalelandschappen.nl)

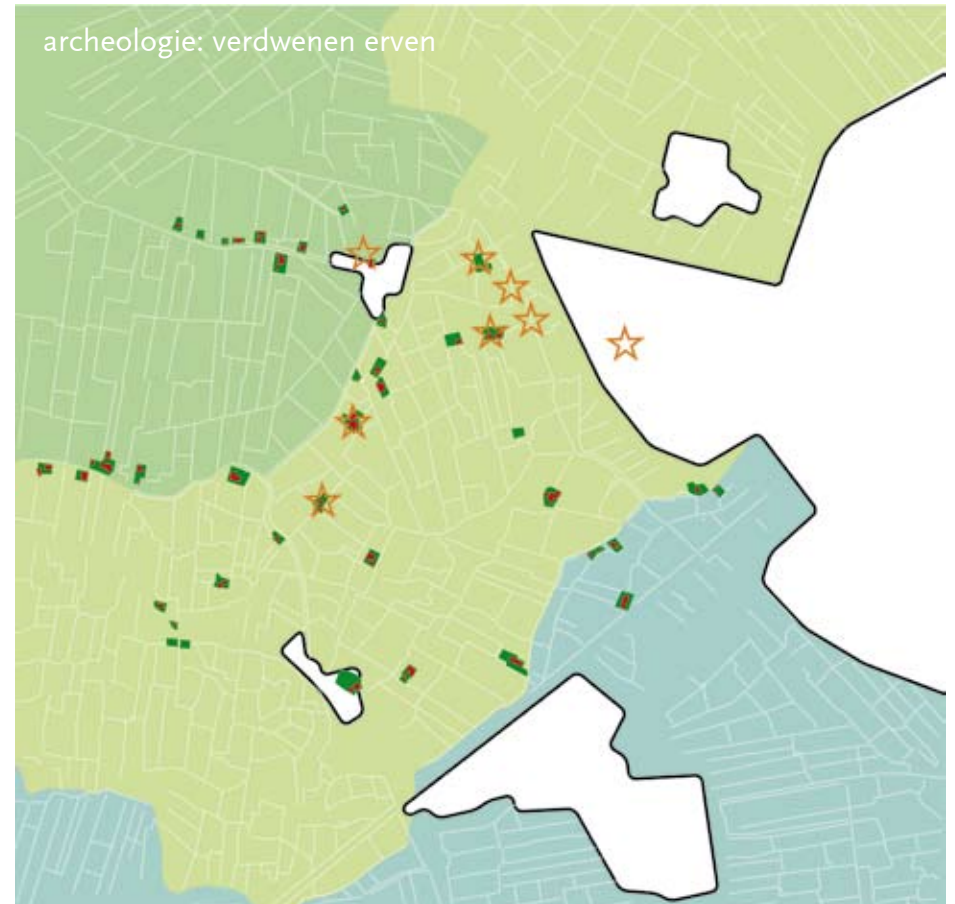
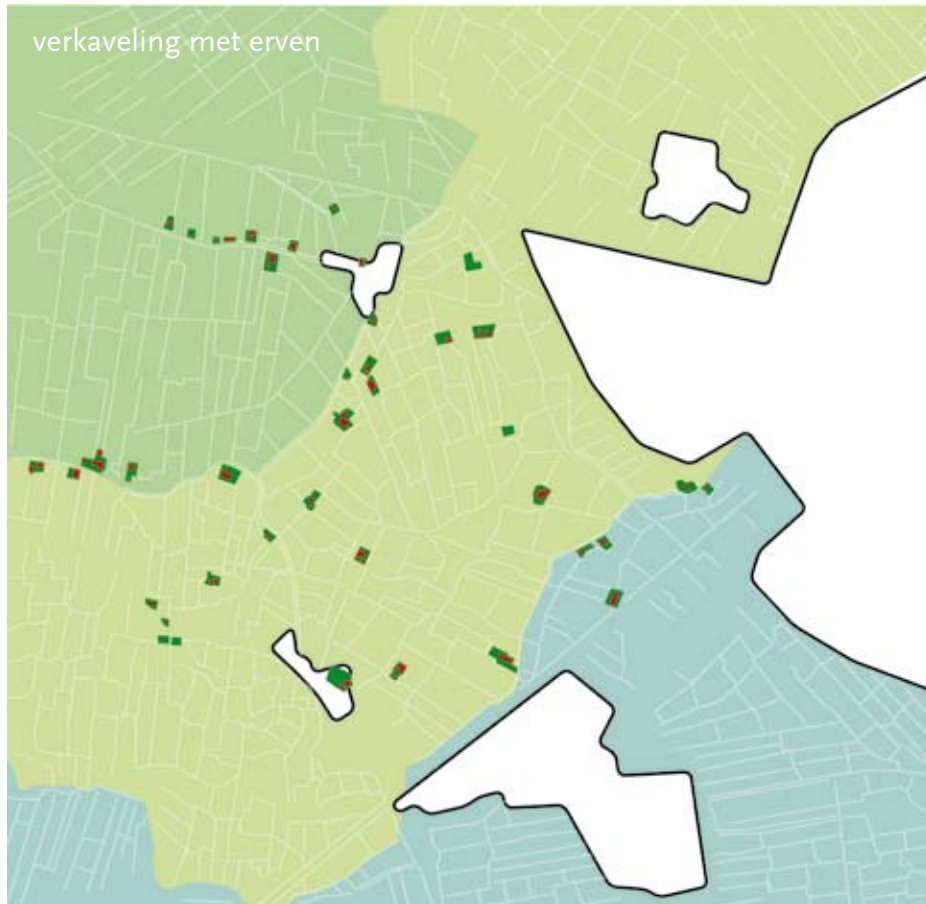

Landschapstypen

Het gebied rondom Folgare is een open agrarisch landschap. Op basis van de ontstaansgeschiedenis, grondsoort en verkavelingstypen is hierbinnen een onderscheid te maken naar drie landschapstypen. In de noordwesthoek ligt het landschap van de voormalige Middellzee. Dit kleigebied heeft een uitgesproken open karakter met een vrij regelmatige, opstreckende verkaveling. De grens wordt

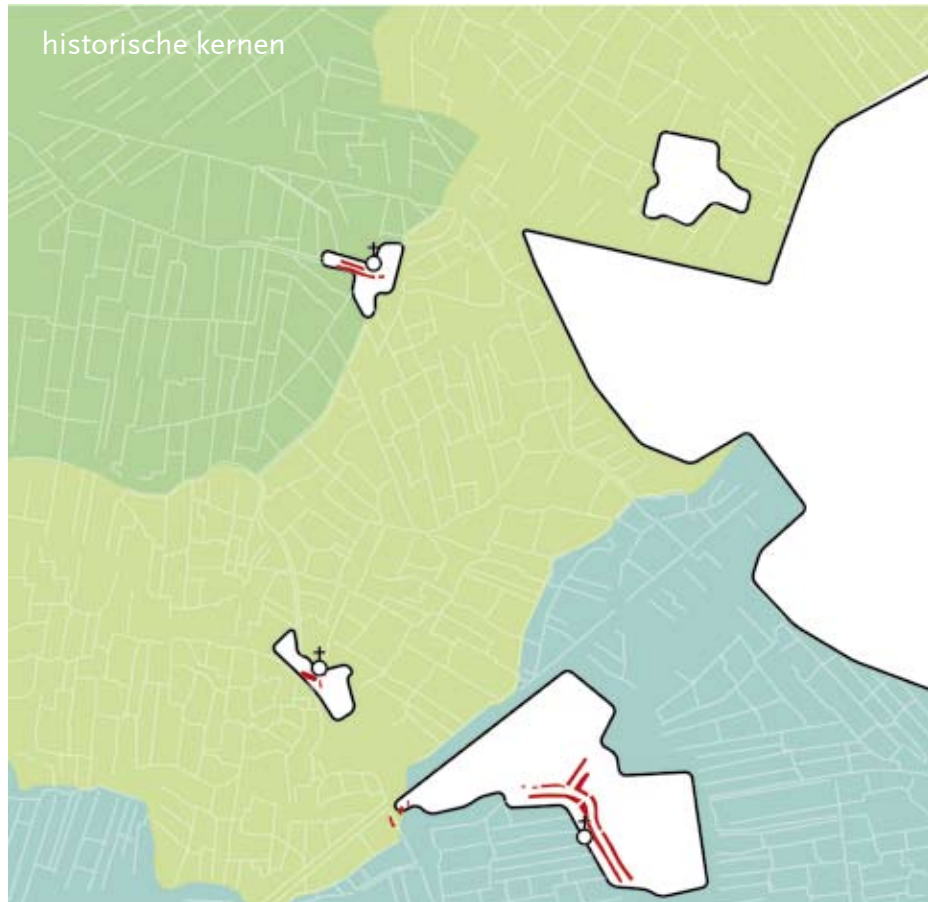
gevormd door de oude dijk (Easthimmerwei). Daaronder (ten zuiden en oosten) ligt het gebied van de Hempolders. Karakteristiek is de grillige, onregelmatige blokvormige verkaveling. De Hempolders zijn relatief laaggelegen kleigronden. De zuidelijke begrenzing van dit gebied ligt op de Hemdyk. Daaronder ligt de overgang naar het merengebied, met de meer venige gronden. De verkaveling is hier weer meer regelmatig en langgerekt.

Erven en archeologie

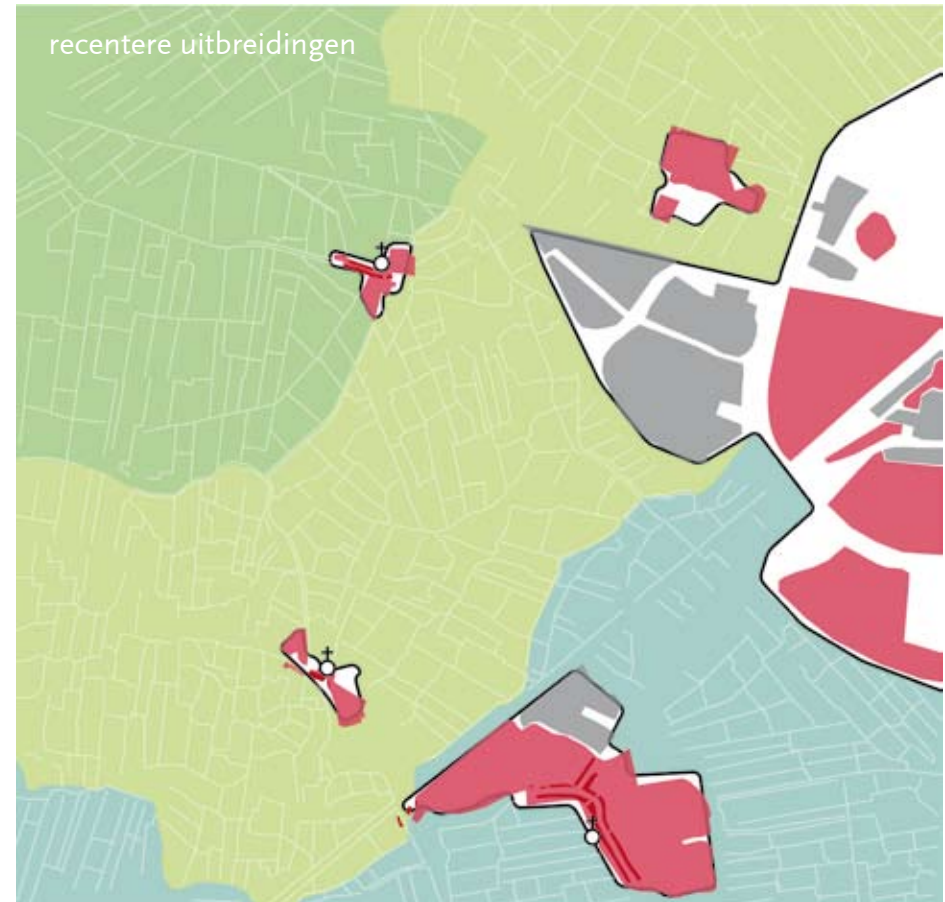
Verspreid over het gebied liggen de boerenerven als eilanden in de ruimte. Het zijn van oudsher de vestigingsplaatsen in dit landschap: dikwijls verhoogd gelegen op een terp.

De archeologische waarden in het gebied hangen voor een belangrijk deel samen met deze oude erven. Soms gaat het daarbij om plekken die ook nu nog als erf in gebruik zijn, soms ook om plekken die niet meer (of nauwelijks) als zodanig in het veld herkenbaar zijn.

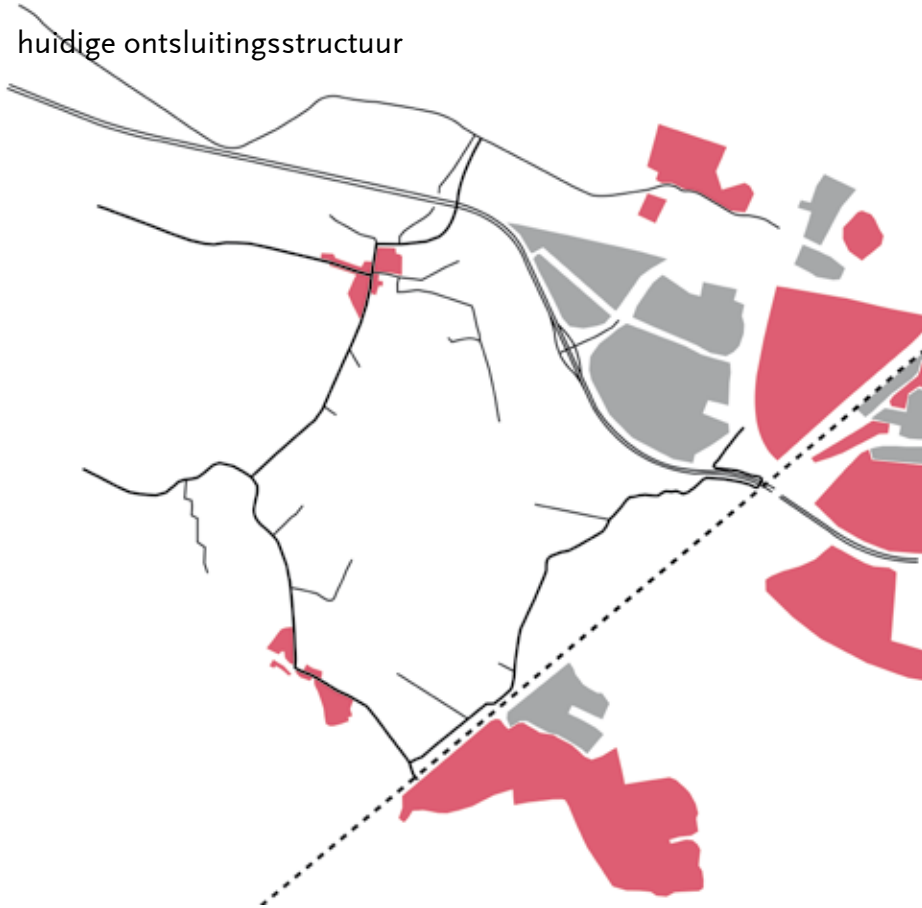
Kernen

De kernen liggen langs de randen van het gebied, gekoppeld aan de dijken en het water. Folsigare is gegroeid langs de dijken van de Easthimmerwei en de Tjaerddyk; Oosthem langs de Bolswarderzeilvaart. De kerktorens vormen bakens in het landschap en liggen ook zichtbaar aan de rand van het dorp. IJlst ligt op enige afstand, ontstaan aan de Ee.

Sneek is fors uitgebreid en vormt met het industrieterrein een rand naar het gebied. Ook IJlst is gegroeid maar is van een duidelijk bescheidener omvang gebleven. De kernen van Oosthem en Folsigare hebben een kleine groei meegemaakt met enkele straten en een enkel buurtje.

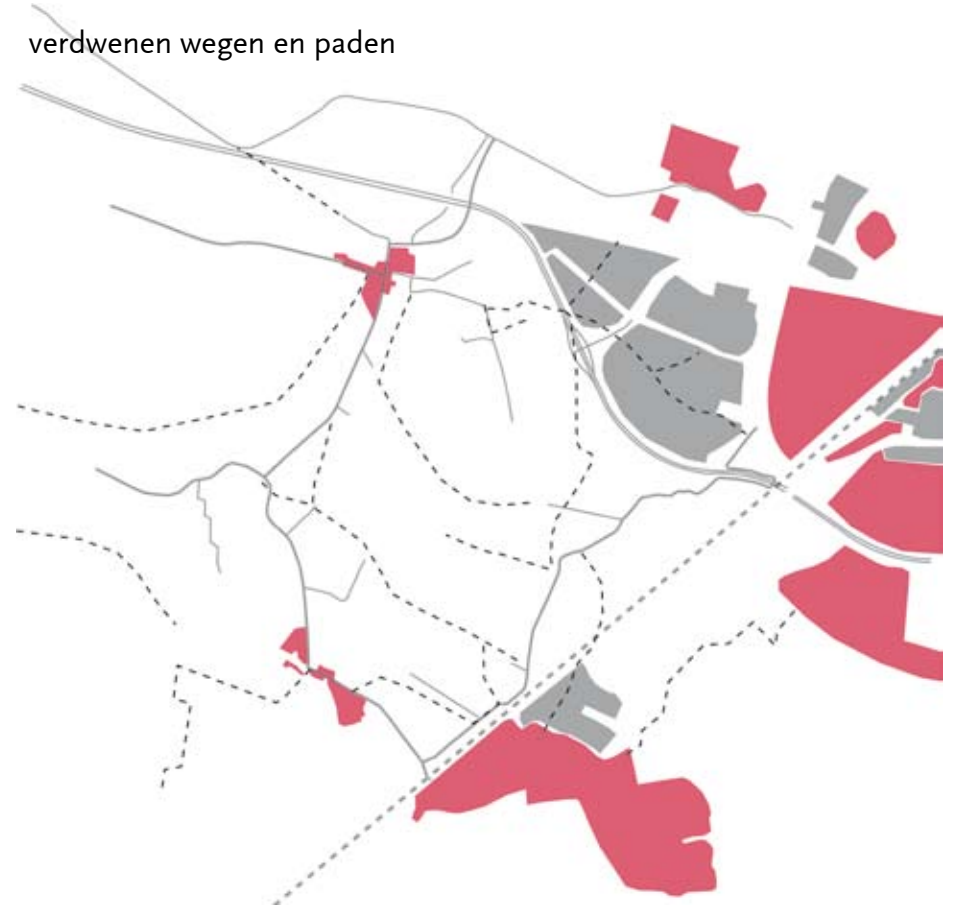
huidige ontsluitingsstructuur

Infrastructuur

De belangrijkste wegen door het gebied liggen op de dijken langs de randen. Deze dijken verbinden Folsgare met Oosthem en IJlst, en naar het noorden met IJsbrechtum. Het spoor grenst aan de zuidwestzijde van het gebied, met het station IJlst aan de rand van het gebied. De snelweg vormt een nieuwe lijn in het landschap met een aansluiting bij het bedrijventerrein, tussen de Hemmen 1 en Hemmen 2.

verdwenen wegen en paden

Historische kaarten laten zien dat er in het verleden meer paden door het gebied liepen. Het ging hierbij om paden door de velden, kerkepaden e.d. die bijvoorbeeld ook Folsgare verbonden met Sneek.

water en verdwenen water, molens

dijken en verdwenen dijken

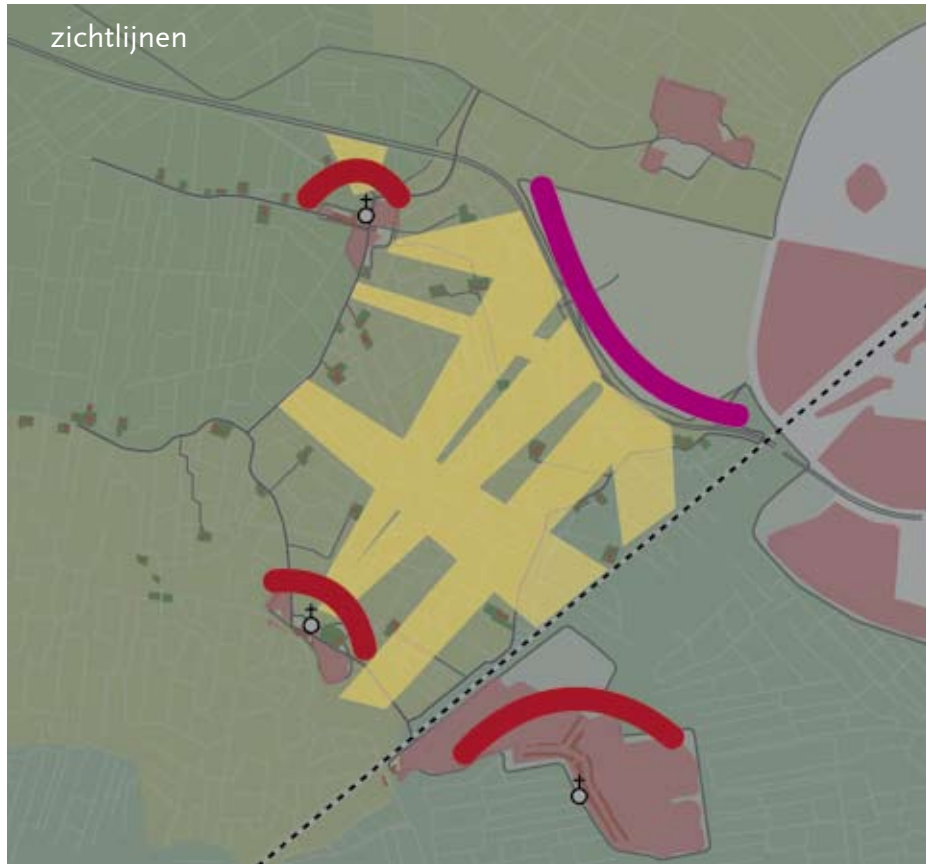
22

Water en dijken

Water vormt een belangrijke ingrediënt van dit landschap. De Oude Rijn is de belangrijkste watergang in het gebied en vormt de verbinding tussen het water van de Geeuw en de Bolswarderzeilvaart. Via deze watergangen is ook het open vaarwater van de Friese Meren bereikbaar. De Oude Rijn kende vroeger brede natte (moeras)stroken langs het water, tegenwoordig ontbreken die.

Atelier Fryslân, werkplaats voor ruimtelijke kwaliteit

Haaks op de Oude Rijn staat een stelsel van opvaarten. Vroeger waren er enkele extra en stond aan het eind van elke opvaart een molen om het water uit de polders in de vaart te brengen. De vaarten zijn van oudsher omgeven door kades; het waterpeil in de vaarten staat hoger dan het peil van de polder. Enkele oude dijken zijn verdwenen: bij Folsgare gaat het dan m.n. om de dijk die in het verlengde van de Easthimmerwei / Skeender, rechtdoor liep in de richting van Tirns.

Zichtlijnen

Het gebied heeft een open karakter met lange zichtlijnen. De ruimte wordt begrensd door de dijken met bebouwing en beplanting langs de randen van het gebied. Vanaf de nieuwe A7 is het dorpsilhouet van Oosthem, met de kerktoren goed te zien. Omgekeerd is vanuit het gebied de rand van het industrieterrein ook goed zichtbaar.

De beplante erven geleiden de ruimte en maken doorzichten mogelijk. De kerktoren van Folsigare bevindt zich aan de noordrand van het dorp en is ook vooral vanaf die zijde zichtbaar. Vanuit het gebied tussen Sneek en het dorp speelt de toren een minder grote rol.

Structuurdragers

In de kaart hiernaast zijn de belangrijkste structuurdragers van het landschap samengebracht in 1 beeld, te weten:

- landschapstypen
- verkavelingspatronen
- de erven (bestaand en historisch)
- waterstructuren (opvaarten en Oude Rijn)
- dijken en kades
- historische kernen en (recentere) bebouwing
- ontsluitingsstructuren

Kwaliteiten

26

Gaaf historisch landschap

Het landschap kent gave historische structuren die nog goed herkenbaar zijn. De verkaveling is grillig en onregelmatig. Dit karakter wordt verder versterkt door het aanwezige microreliëf.

De erven liggen als groene eilanden in dit open, maar kleinschalige landschap. Het zijn de oudste vestingsplekken in dit landschap en kennen vaak een monumentale beplanting.

Historische waterlopen

Kenmerkend voor het gebied zijn de waterlopen. De Oude Rijn vormt de hoofdwatergang in het gebied, omgeven door kades en voorzien van rietoevers. Ook de opvaarten worden omgeven door kades en lopen van de Oude Rijn naar de erven. De waterlopen vormen opvallende ruimtelijke structuren in dit open landschap door hun verhoogde ligging en (plaatselijke) rietoevers.

Historische dijken

De dijken langs de randen van het gebied zijn beeldbepalend. Ze bakenen de polder af en vertellen het verhaal van de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied met zijn indijkingen en afwateringssysteem.

De Hemdyk is een fraaie kronkelende oude dijk met relatief weinig bebouwing erlangs. De Easthimmerwei, Tjaerddyk en de Nessenwei/Cingel zijn dijken waarlangs de dorpen Folsgare en Oosthem zijn gegroeid.

Openheid en zichtlijnen

De openheid en de lange zichtlijnen vormen belangrijke kwaliteiten voor het gebied. Markant is het zicht op het dorpsilhouet van Oosthem. De erven met hun hoogopgaande beplanting geleden de ruimte en geven diepte aan het uitzicht.

Knelpunten

28

Rand A7/ Hemmen

Vanuit een belangrijk deel van het gebied is de rand van het bedrijventerrein goed zichtbaar. De kwaliteit van de rand laat te wensen over. Daarbij komt dat 's avonds en 's nacht de rand extra opvalt door de verlichting.

De A7 is zichtbaar aan de hand van het verkeer dat zich er over beweegt. De weg zelf ligt op maaiveld maar heeft ter hoogte van de aansluiting (viaduct) op het bedrijventerrein een verhoogde ligging van de op- en afritten. Afhankelijk van de windrichting veroorzaakt de weg ook geluidsoverlast in het gebied.

De A7 vormt tevens een fysieke barrière en bemoeilijkt de aansluiting met Sneek, met name voor langzaam verkeer.

Achteruitgang erven

De erven in met name de randzone richting het bedrijventerrein staan onder druk. Enkele erven hebben hun functie verloren, en onduidelijkheid over de toekomst leidt er toe dat er niks gebeurt en de plekken verder aftakelen door het achterwege blijven van onderhoud aan het groen.

Behoud van de groene erven als karakteristieke elementen staat daarmee onder druk.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het gebied voor wandelaar en fietser laat te wensen over. De dijken langs de randen zijn weliswaar toegankelijk, maar dwars door het gebied zijn er vrijwel geen mogelijkheden. De tendens is dat de toegankelijkheid steeds verder afneemt. Zo zijn er veel informele paden in de loop der tijd verdwenen en door de aanleg van de A7 is ook de aansluiting met Sneek via bijvoorbeeld de Himdyk afgesneden.

Ook ontbreekt er een goede verbinding met open vaarwater. Met name de aansluiting op het dorp Folsgare (opstappunt) en de barrières bij het spoor/weg bij de Geeuw en Oosthem zijn daarbij problematisch.

Achterkant dorp

Folsgare richt zich met de achterkant van het dorp naar het gebied. De kwaliteit van deze rand kan beter. De rand heeft een sterk privaat karakter. Het ontbreekt aan een openbaar toegankelijk pad en aan een goede verankering in het landschap.

(3) Visie / een landschappelijk raamwerk

30

Op basis van de bevindingen uit de analyse is een visie op het landschap tussen Folsigare en Sneek ontwikkeld. Uitgangspunt bij deze visie is dat de benoemde kwaliteiten van het gebied zoveel mogelijk behouden en verder versterkt en ontwikkeld worden en dat een bijdrage wordt geleverd om de gesignaleerde knelpunten op te lossen.

Hiervoor wordt het begrip **landschappelijk raamwerk** geïntroduceerd. Het landschappelijk raamwerk vormt een samenhangend ruimtelijk kader voor het gebied. Versterken van de karakteristieke landschappelijke structuren en elementen vormt daarbij een belangrijk vertrekpunt.

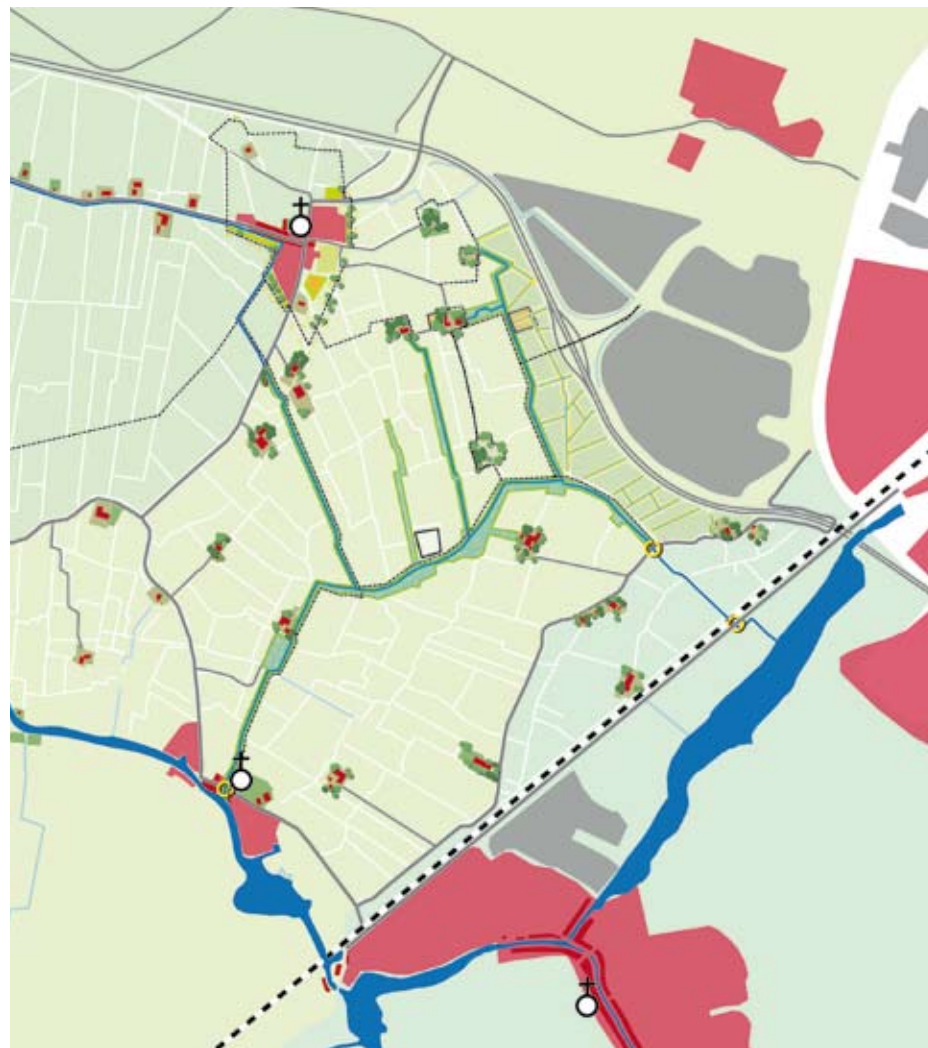
Het raamwerk vormt tevens een kader waarbinnen vervolgens verschillende **initiatieven** een plek kunnen krijgen. Het wordt daarmee gezien als een vertrekpunt voor een mogelijke verdere ontwikkeling van het gebied. Het raamwerk waarborgt daarin een stevige verankering van de gebiedskwaliteiten en ontsluit het gebied voor de bewoners.

Het gebied tussen Folsigare en Sneek kan zich daarmee ontwikkelen tot een **landschapspark**; een recreatief aantrekkelijk landschap, dooraderd met informele paden en routes. Het landschap behoudt zijn open karakter, maar de kwaliteit van de randen en de verspreid liggende groene erven wordt versterkt.

Het landschappelijk raamwerk is opgebouwd uit verschillende onderdelen die op de volgende pagina's worden toegelicht.

Huidige situatie

Voorstel landschappelijk raamwerk

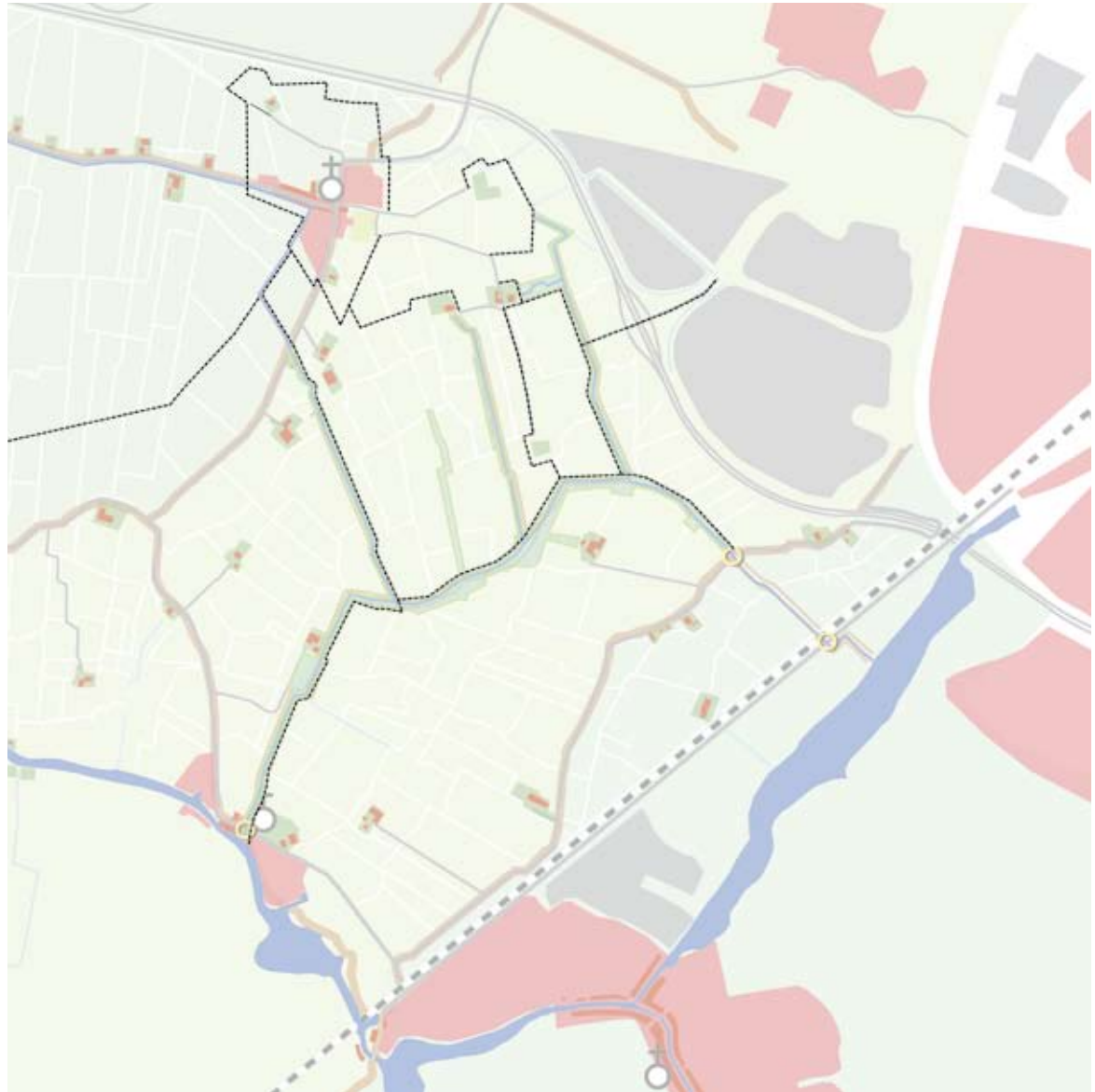

1. Versterken waterstructuren, beeld en gebruik

- * Versterken van de waterstructuur door de aanleg van rietoevers langs watergangen / opvaarten
- * Herstel van oude waterstructuren, verdwenen opvaarten.
- * Verbreden van de oeverzones langs Oude Rijn; ontwikkeling van brede boezemlanden.
- * Toegankelijk maken van de oevers en kades langs de watergangen.
- * Verbinding maken met open vaarwater: oplossen van barrières bij kruising met spoor / Zuidwesthoekweg en/of Oosthem.
- * Doortrekken van de waterverbinding tot aan Folsgare.

2. Nieuwe routes, langs water en dorpsrand

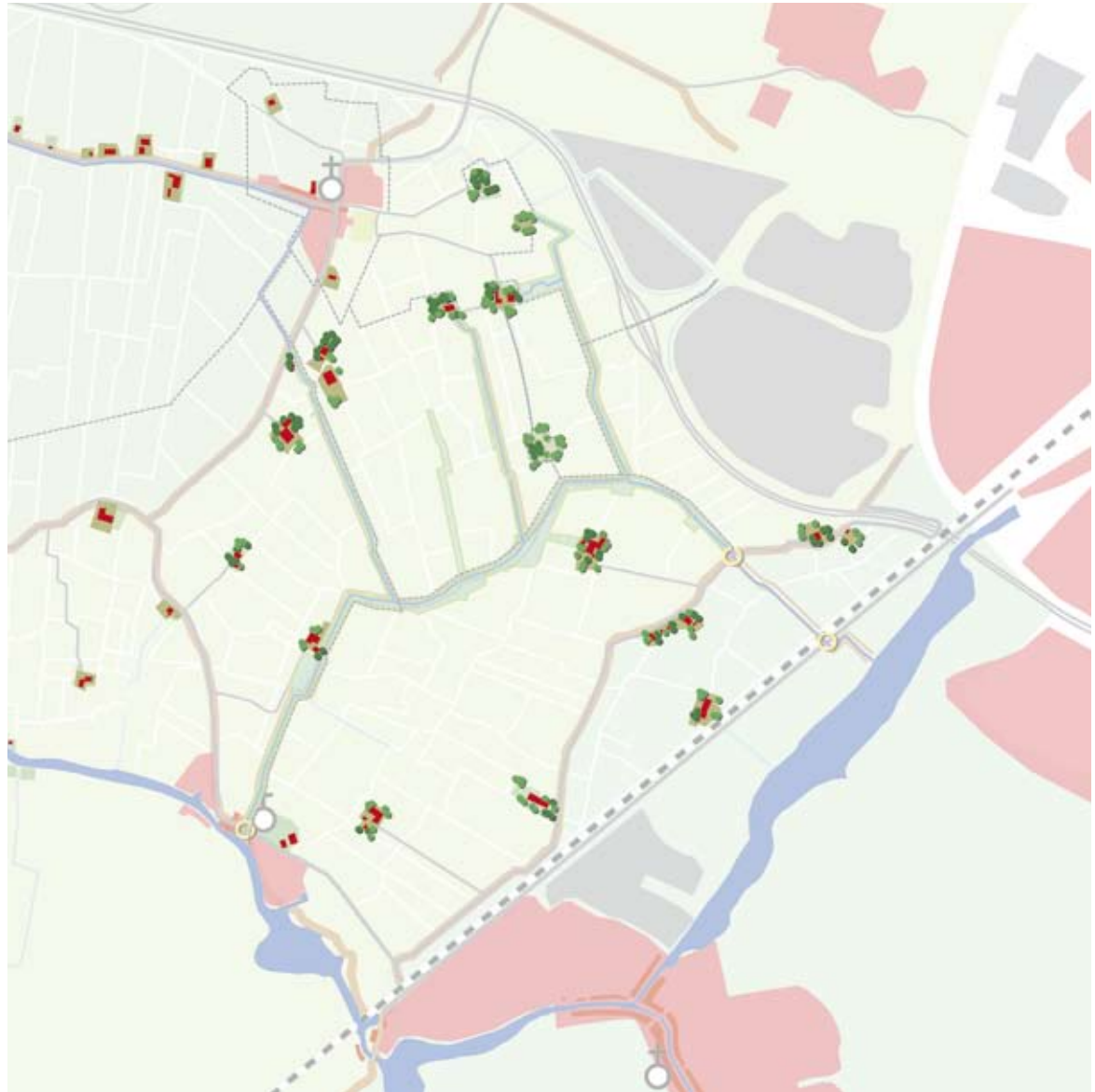
- * Ontwikkelen van nieuwe (informele) routes door het landschap. Het landschap krijgt daarmee een grotere recreatieve betekenis als uitloopgebied voor de bewoners van het dorp.
- * Koppelen van routes aan landschappelijke structuren zoals de kades / opvaarten en de Oude Rijn.
- * Gebruik maken van bestaande wegen en paden en deze aanvullen met nieuwe routes, zodat er verschillende ommetjes gemaakt kunnen worden vanuit het dorp.
- * Realiseren van een route langs bijzondere historische plekken in het landschap (o.a. Strupenkeal).
- * Maken van een dorpsommetje langs de rand van het dorp, waar de andere routes op aan kunnen haken.
- * Maken van een fietsverbinding door het gebied naar Sneek, via het bedrijventerrein de Hemmen

Huidige situatie

Nieuwe wandelroute lang het water

3. Versterken bestaande erven, reanimeren oude erven

- * Versterken van het groene karakter van de erven door het stimuleren van een passende erfbeplanting / verbetering van de bestaande beplanting
- * Ruimtelijk markeren van oude (verdwenen) erven door het toepassen van een passende beplanting.
- * Zoeken naar (nieuwe) passende functies voor de erven die hun functie verliezen of al verloren hebben. Gedacht kan worden aan wonen, woon-werk combinaties of recreatieve functies (horeca, verblijfsrecreatie, kanoverhuur etc.).

4. Verbeteren kwaliteit randen

- * Verbeteren van de kwaliteit van de dorpsrand door de aanleg van een pad (onderdeel van dorpsommetje) gecombineerd met groen. Gedacht wordt aan een (smalle, langgerekte) boomweide; opgekroonde bomen, waar zicht onderdoor mogelijk is.
- * Verbeteren van de rand langs het bedrijventerrein zonder de openheid aan te tasten (dus niet dichtplanten). De structuur van sloten wordt ruimtelijk versterkt door meer ruimte te bieden aan rietontwikkeling. Een enkele solitaire boom kan samen met versterking van het groen op de erven zorgen voor een betere landschappelijke setting van het bedrijventerrein zonder het geheel te verstopen. De meest oostelijk gelegen opvaart vormt een natuurlijke grens voor deze randzone.

Nieuwe toegankelijke dorpsrand Folgare.

Huidige situatie

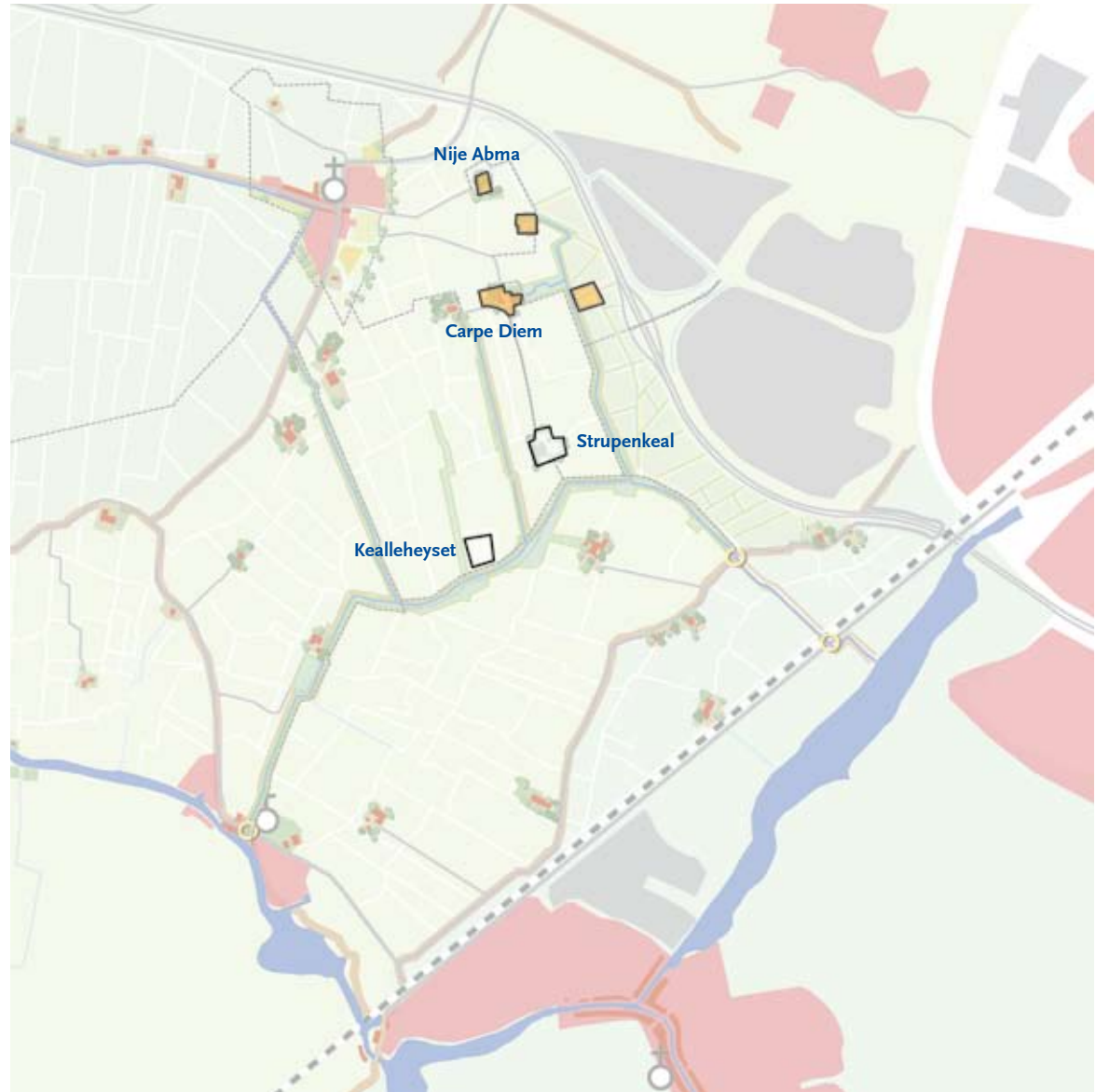

Huidige situatie

Versterken erfbeplantingen, ontwikkelen rietstructuren en enkel solitaire bomen in de overgangszone richting het bestaande bedrijventerrein.

5. Verborgen verleden zichtbaar maken

- * De archeologische vindplaatsen en andere historische bewoningsplekken vertellen iets over het verleden van het gebied. Mits zichtbaar gemaakt kunnen ze daarbij een bijdrage leveren aan de recreatieve aantrekkelijkheid van het landschap.
- * Zichtbaar maken van het verborgen verleden kan op verschillende manieren: het markeren van de plek (contouren oude erf), het verbeelden van iets wat hier ooit gestaan heeft (kunst, informatie), of het zoeken naar een nieuwe functie en betekenis van de historische plek (met respect voor archeologische waarden in de ondergrond).

Huidige situatie

Impressie van het zichtbaar maken van een historische locatie.

Landschapspark Folsgare

Zichtlijnen vanaf de A7 op het gebied

Zichtlijnen vanaf de randen van het gebied

6. Zichtlijnen openhouden

- * De openheid vormt een belangrijke kwaliteit, maar ze is ook kwetsbaar. Daarom zal het openhouden van de zichtlijnen een belangrijk aandachtspunt zijn bij de verdere ontwikkeling van het gebied.

Landschappelijk raamwerk

versterken waterstructuren

ruimte voor nieuwe natte natuur langs Oude Rijn

opheffen barrière doorvaarderbaarheid

ontwikkelen routes

versterken erven

verbeteren kwaliteit dorpsrand

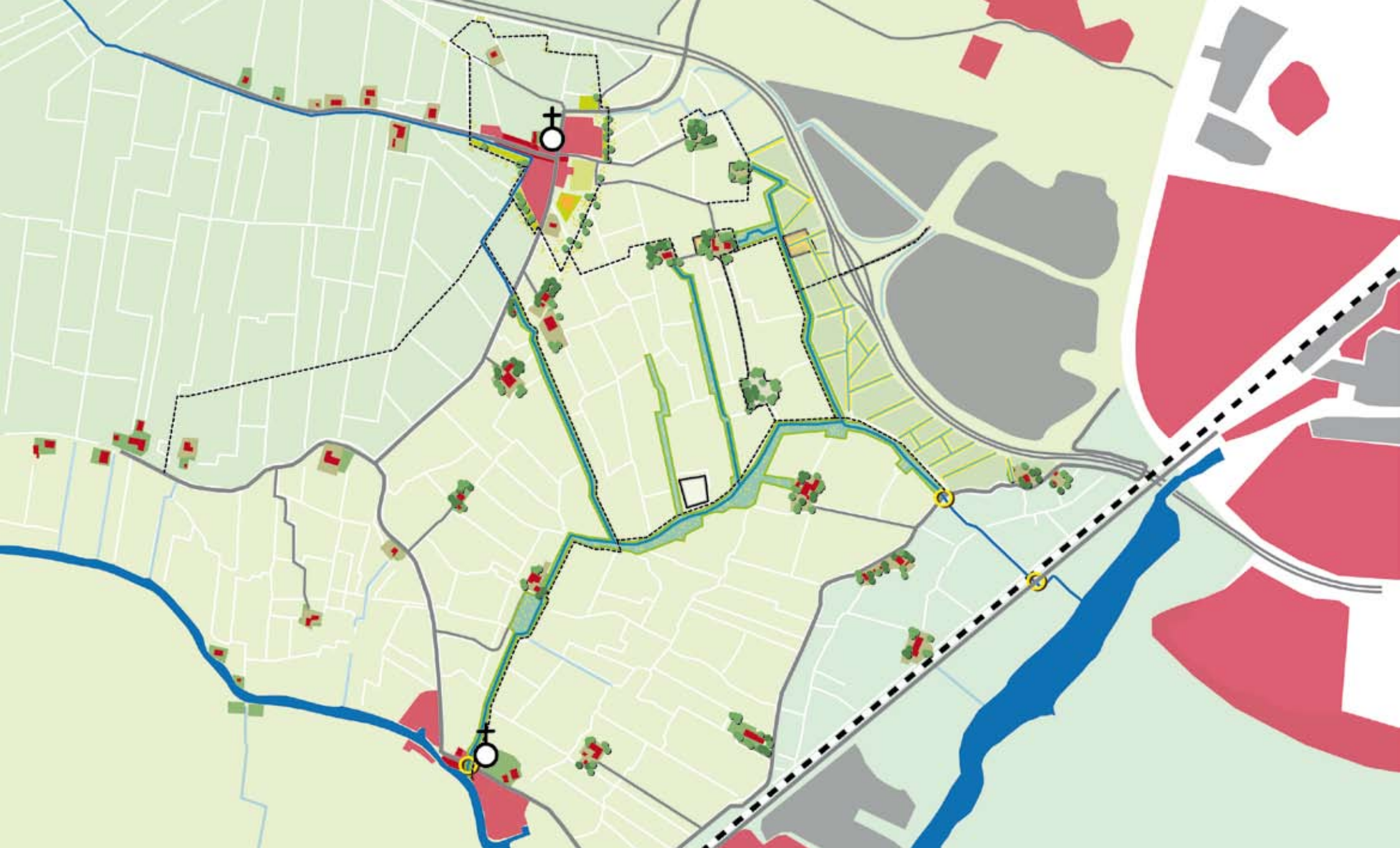
verbeteren kwaliteit rand huidige bedrijventerrein

verborgen verleden zichtbaar maken

openhouden zichtlijnen

(4) Bewonersinbreng

48 De Vereniging Dorpsbelangen van Folsгарe heeft in de Dorpsvisie 2003-2013 een aantal wensen en ideeën neergelegd met betrekking tot de inrichting van het dorp en de directe omgeving. Elementen die daarin genoemd worden in relatie tot het landschap tussen Sneek en Folsгарe zijn o.a.:

- de wens voor meer wandel- en fietsmogelijkheden
- fietsroute naar Sneek
- ontsluiting van historische plekken (oude erven) voor wandelaars
- nieuwe voorzieningen in de vorm van een ijsbaan, volkstuintjes
- verbeteren mogelijkheden om te varen

Tijdens een avond met bewoners is gezamenlijk nagedacht over mogelijke ideeën en invullingen van het landschap tussen Folsгарe en Sneek. Op de volgende pagina is een impressie gegeven van de resultaten die tijdens deze inspirerende workshop naar voren kwam.

Het versterken van de toegankelijkheid wordt toegejuicht. Aangegeven wordt dat enkele paden (1) al in een ander verband worden opgepakt.

Voor de gesuggereerde padenstructuur rondom het dorp worden verbeteringsvoorstellen gedaan (2).

Eén daarvan heeft betrekking op het opnemen van de bushalte langs de A7 in het routenetwerk (3). Een andere suggestie betreft een alternatief voor een nieuwe fietsverbinding richting Sneek - De Hemmen (4).

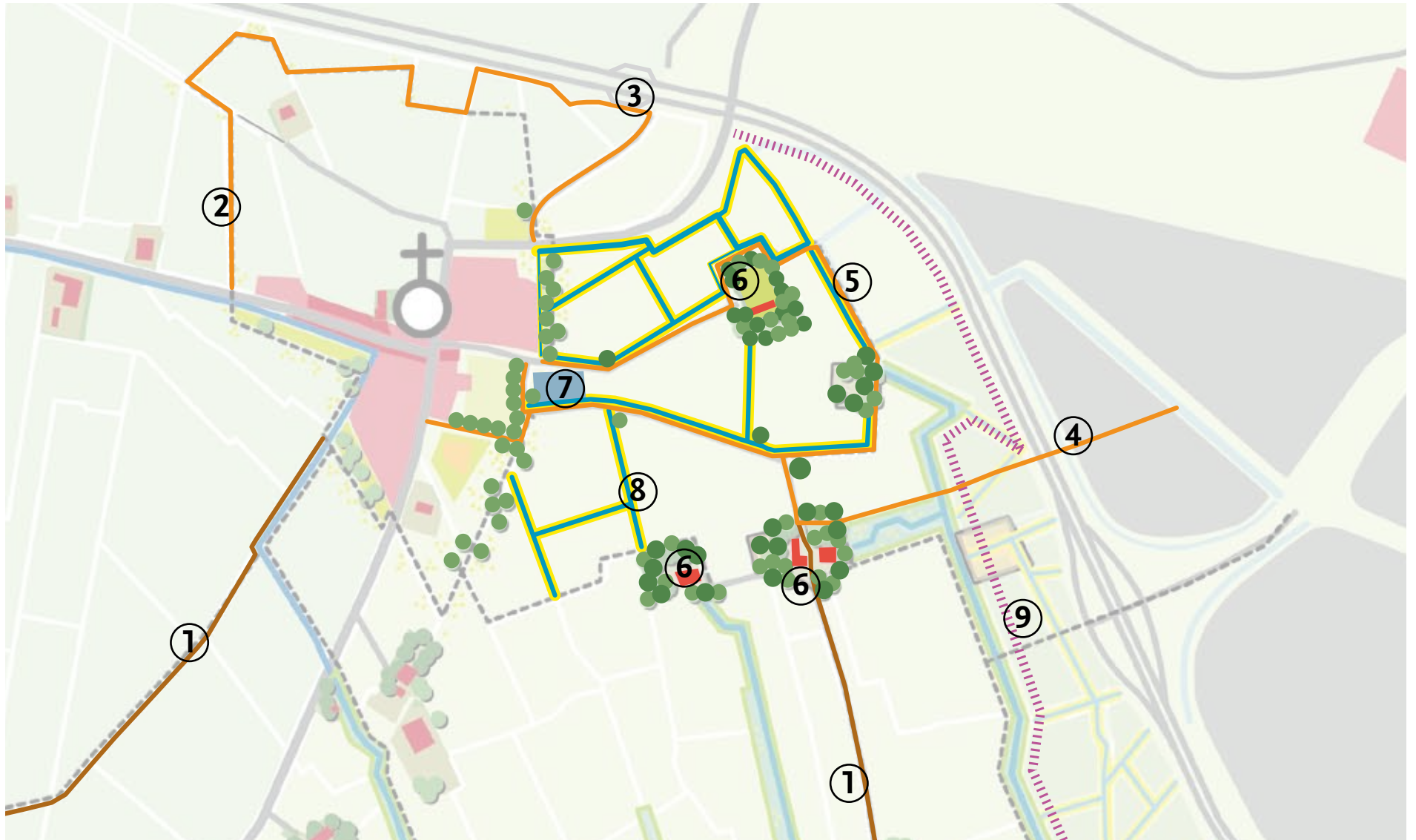
Daarnaast wordt de suggestie gedaan het padennetwerk in met name het gebied direct ten oosten van het dorp te versterken (5) en daarmee de verschillende erven te ontsluiten.

Voor de erven (6) wordt aangegeven dat het belangrijk is hiervoor een goede, passende functie te vinden die er voor zorg kan dragen dat de erven ook duurzaam in stand gehouden kunnen blijven. Hiervoor worden enkele suggesties gedaan die variëren van moestuinen, boomgaarden tot en met meer intensievere functies als een theetuin.

Er is behoefte aan een ijsbaantje bij het dorp. Verschillende plekken zijn aangewezen als potentiële locatie hiervoor. Een interessante plek lijkt het gebied direct grenzend aan de dorpskern, bij de Folsgearsterleane (7). De ligging in de directe nabijheid van het dorp, dorps huis en sportveld en aan het nieuwe dorpsommetje maakt dit tot een aantrekkelijke locatie.

Versterking van de waterstructuur wordt als een belangrijke toekomstige kwaliteit van het gebied gezien. De aantakking van Fols gare aan het open vaarwater creëert een grote meerwaarde voor het dorp. In aanvulling daarop wordt gesuggereerd ook de waterstructuur tussen de erven en het dorp te versterken (8). Verbreding van watergangen en het toepassen van rietoevers kan de belevings- en gebruikswaarde (varen en schaatsen) versterken.

Vanuit het dorp is aangegeven dat de meest oostelijk gelegen opvaart als uiterste grens van het toekomstige bedrijventerrein zou moeten dienen (9) om de bestaande erven voldoende ruimte te geven.

(5) Aanbevelingen

1. Van bufferzone naar landschapspark

Het landschap tussen Fols gare en Sneek is een fraai open landschap; met karakteristieke elementen als de opvaarten, dijken, historische erven en een grillig kavelpatroon. Niet voor niets maakt het deel uit van het Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân. Bij de ontwikkeling van het gebied dienen deze kwaliteiten als leidraad benut te worden. Aansluiten bij de landschappelijke karakteristieken betekent ook dat de focus niet alleen op het (smalle) deel tussen dorp en bedrijventerrein moet liggen maar dat juist ook de relatie met de bredere omgeving moet worden meegenomen: 'Fols gare aan de Geeuw'. Daarmee pleiten we voor een bredere en meer integrale strategie voor het gebied tussen dorp en stad: van bufferzone naar landschapspark.

2. Voorinvesteren in een landschappelijk raamwerk

Er is nog veel onzeker en onduidelijk over de toekomstige ontwikkeling van de randen van het gebied (Hemmen 3). Mede als gevolg daarvan is er sprake van een achteruitgang van de kwaliteit van het landschap; met name bij de erven is dat te zien. Het verdient aanbeveling om vooruitlopend op een definitieve besluit- en planvorming te investeren in het landschap. Door juist nu al te investeren in de ontwikkeling van een landschappelijk raamwerk van groen- en waterstructuren en te zoeken naar passende functies voor de erven ontstaat er een krachtig landschap. Daarmee wordt er een attractieve basis gelegd voor toekomstige invullingen.

3. Een toegankelijk landschap

Het landschap tussen Folsgare en Sneek heeft veel te bieden, maar de ontsluiting van het gebied laat te wensen over. De grootste kansen voor een meer recreatieve ontwikkeling van het gebied liggen dan ook niet zozeer in het creëren van een totaal nieuw landschap, maar juist in het verbeteren van de toegankelijkheid van dit fraaie gebied. Ontsluiting van historische, betekenisvolle plekken (plekken met een verhaal) en het benutten van kenmerkende structuren (opvaarten, dijken en kades), draagt bij aan vergroting van de betekenis van dit landschap voor de bewoners van Folsgare en Sneek. Naast wandelen en fietsen biedt vooral ook versterking van de waterstructuur en het verbinden daarvan met het nabijgelegen open vaarwater belangrijke kansen voor het gebied.

4. Samen optrekken

Er is een grote betrokkenheid vanuit de dorpsgemeenschap van Folsgare bij de ontwikkelingen rondom hun dorp. De dorpsbewoners zijn en zullen zeker ook in de toekomst de belangrijkste gebruikers van dit gebied tussen dorp en Sneek zijn. Daarbij is er veel kennis over het (verleden van het) gebied aanwezig. Bij de verdere uitwerking van de plannen is dan ook van belang de dorpsbewoners actief te betrekken. Ook valt te denken aan het benaderen van DLG (Dienst Landelijk Gebied) voor uitwerking en begeleiding van de vervolgstappen.

5. Hemmen 3 kritisch bekijken

Het landschappelijk raamwerk creëert randvoorwaarden voor de nadere invulling van het gebied, zowel vanuit Folsgare als vanuit Sneek. Het serieus nemen van de bestaande kwaliteiten van het gebied, zoals die er o.a. zijn in de vorm van de opvaarten, de archeologische / cultuurhistorische rijkdom, openheid en zichtlijnen, betekent het accepteren van beperkingen aan de ontwikkelingsmogelijkheden. Een eventuele uitbreiding van Sneek aan de zuidzijde van de A7 zal in dat licht slechts zeer beperkt kunnen zijn.

(6) Colofon

54

Atelier Fryslân

Eewal 66
8911 GT Leeuwarden

t 058 - 2333980
e info@atelierfryslan.nl
w www.atelierfryslan.nl

Mark Berger
Peter de Ruyter
Abe Veenstra

Aanvragers advies:

gemeente Wymbritseradiel
gemeente Sneek

contactpersoon:
dhr. W. Schat, gemeente Wymbritseradiel

